

Zpráva z X. konference všeobecného lékařství v Rožnově pod Radhoštěm

Mjr. MUDr. Ambrož HOMOLA
Vojenská lékařská akademie JEP, Hradec Králové
(rektor: plk. prof. MUDr. Josef Fusek, DrSc.)

Česká lékařská společnost, Společnost všeobecného lékařství pořádala ve dnech 2. - 4. října 1991 X. konferenci všeobecného lékařství s nosným tématem - Psychiatrie v praxi všeobecného lékaře. Již při prezentaci během prvních dvou dnů se mohli účastníci této konference opětovně přesvědčit, že tradiční moravská pohostinnost nedoznala újmy ani v současné nelehké době přechodu na tržní ekonomiku. Obavy při přípravě konference, hlavně ekonomického charakteru, vyjádřili i organizátoři. To, že se úspěšná X. konference konala, mělo dvě hlavní příčiny. První - zájem praktických lékařů se sejít a tímto způsobem investovat do svého vzdělání, druhou - neméně důležitou příčinou, byla účast sponzorujících firem jak farmaceutických, tak i organizací nezdravotnických, např. okresní a městský úřad, ČSAD Ostrava.

Význam sponzorování byl podtržen také tím, že vystoupení zástupců účastníků se firem byl vyhrazen hned první večer X. konference. Přístup firem k praktickým lékařům byl ryze komerční, praktický lékař je chápán jako ekonomicko-právní subjekt a ve většině vyhrazených desetiminutovek byl tento nový vztah markantně cítit.

Večer zahájil MUDr. Karel Janík, lékař z Horní Bečvy, organizátor a "duše" celé konference. Prvním vystupujícím byl MUDr. Rudolf PROCHÁZKA, lékař 1. PK Praha, zastupující firmu HEINE OPTOTECHNIK, Herrsching SRN, která patří ke světové špičce ve výrobě malých světelných diagnostických přístrojů, to znamená přístrojového vybavení každodenně potřebného pro

praktického lékaře. Heslem firmy je rozumná cena a výborná kvalita - s tímto zaznamenala explozi na trzích v Maďarsku a Polsku. Jsou nabízeny oftalmoskopy, otoskopy, laryngoskopy, dermatoskopy jednotlivě nebo v různě kombinovaných setech se sedmi způsoby zdroje osvětlení. Základní oftalmoskop se zdrojem 2 baterií stojí 850,- Kčs. Adresa: Kientalstrasse 7. D - 8036 Herrsching, Telephone 0 81 52/ 38-O. Telex: 527715, Telefax: 0 81 52/ 38-202.

Firma ROUSSEL UCLAF Paris, ČSFR - Lublaňská 31, 120 00 Praha 2, tel. + fax: 02/ 29 49 13, nebo Kozia 28, 811 05 Bratislava, tel.: 07/ 31 62 90, fax: 07/ 31 65 24 nabízí SURGAM 300 - nesteroidní antiflogistikum, anti-revmatikum a analgetikum. Účinná látka acidum tiaprofenicum inhibuje syntézu prostaglandinů PGE₂ a PGF₂ a ovlivňuje zvláště účinně vazomotorické a exsudativní projevy akutního zánětu a bolesti, které ji doprovázejí. Dávkování 2x denně 1 tableta, nejmenší jednotlivá dávka je 1/2 tablety, nejmenší denní dávka je 1 tableta, cena od příštího roku 130,- Kčs. Dalším přípravkem této firmy je RULID 150 mg, roxithromycin - nové makrolidové antibiotikum s maximem tkáňové distribuce v plicích, na tonzillách a v prostatě, z toho plynoucí indikace: bronchopulmonální a ORL infekce, kožní infekce a gonokokové infekce. Dávkování 2x denně 1 tableta, děti 5-10 mg/kg/den, cena 10 tablet 240,- Kčs.

LOANA Rožnov pod Radhoštěm, akciová společnost představila svůj výrobní program kojeneckého a dětského zboží. Částí výrobního artiklu je pružné zdravotní zboží LONARIS - různé části pružné punčochy a jako novinku

pažní návlek. Adresa: Bezručova 211, 756 61 Rožnov pod Radhoštěm.

Léčivé přípravky LACHEMY BRNO představují protinádorové přípravky PLATIDIAM inj., METHOTREXAT inj. a tbl., LEUCOVIRIN Ca inj., DACARBAZIN inj., TAMOXIFEN tbl., CYCLOPLATIN inj., antivirotikum AZITIDIN 100 tbl. na bázi azidothymidinu pro léčbu syndromu získané imunodeficiency (AIDS). Nabízeno je antivirotikum HERPESIN na bázi acykloviru s výraznou účinností zejména proti virům ze skupiny herpes simplex a varicella zoster, především u těžkých a recidivujících infekcí generalizovaných nebo se sníženou imunitní odpovědí. Cena 378,- Kčs. Přípravek BLOKALCIN s účinnou látkou chlorid diltiazemium patří k vysoce specifickým a účinným antagonistům kalcia působícím inhibičně na vstup kalcia přes aktivované L kanály v buněčné membráně. Indikací je dlouhodobá profylaxe anginy pectoris, vazospastická angína, prevence záchvatů supraventrikulární tachykardie, léčba hypertenze I. a II. stupně v monoterapii, eventuálně kombinace s diuretiky, případně betablokátory. Dávkování Blokalcin 60 - 3x1 tableta denně, až 3x2 tablety, Blokalcin 90 retard - dlouhodobě 2x1 tableta denně. Cena 48,- a 52,- Kčs. Dalším lékem účinným v řadě kardiiovaskulárních onemocnění je TENORMIN (atenolol), který je na světě nejčastěji předepisovaným betablokátozem používaným jako referenční standard antihypertenzní léčby; účinný u všech stupňů hypertenze. Jednoduché dávkování 100 mg (1 tabl.) 1x denně, kompatibilní s diuretiky a většinou blokátory kalciového kanálu. Snižuje mortalitu zaviněnou infarktem myokardu o 39 % a mortalitu iktů o 50 %, oba údaje vycházejí ze srovnání s předpokládaným výskytem u neléčené hypertenze. Cena 30 tabl. 142,- Kčs. Adresa: LACHEMA Brno, Karásek 28, 621 33 Brno, tel. 77 30 77, telex: 62354, 62309, fax: 77 10 93.

Firma SANDOZ AG PHARMA, OZ ČSFR ul. Červenej armády 11/I, 801 00 Bratislava 1, tel. 525-15 představila svým seznamem "MEMENTO" škálu již známých preparátů TAVEGYL, TORECAN, VASOPRESSIN, ZADITEN. Vzhledem k zaměření konference se RNDr. Martin Klimek zaměřil na NOVERIL - účinná látka dibenzepin hydrochlorid, antidepresivum s rychlým nástupem účinku, širokou indikační oblastí a výbornou snášenlivostí, hodící se zvláště k léčbě ambulantních pacientů a starších osob. Indikace: endogenní deprese, reaktivní, psychogenní (neurotické), organické a symptomatické deprese, larvované deprese s výraznými somatickými příznaky, depresivní stavy při apatii, útlumu a vnitřním napětí, úzkost a potlačovaná agitovanost s přidruženými depresivními stavy. Firma SANDOZ má dva konsigační sklady, v Čechách v Ševětíně u Českých Budějovic tel. 038/973 84, fax: 038/974 39, na Slovensku ve Zvolene. RNDr. Klimek názorně vysvětlil tvorbu cen léčivých přípravků a výhodnost nákupu zahraničních léků v konsigačních skladech (KS). Za předpokladu, že základ je 100 %, marge KS je 6 %, daň z obrátu 12,36 %, marge lékárny 20 %, konečná cena je 142,9 %. Při nákupu léků z KS odpadá marge lékárny, tudíž je lék levnější.

Dalším významným domácím farmaceutickým

výrobce, který sponzoroval konání konference byla GALENA, 747 70, Opava 9, nabízející ULCOSAN obduktety s účinnou látkou ranitidin. Jedná se o látku ze skupiny H₂-receptorů. Tato látka má obdobné farmakologické účinky jako cimetidin, běžně používaný v ČSFR ve formě různých specialit zahraniční provenience. Účinek ranitidinu spočívá ve snížení bazální a stimulované sekrece HCl a pepsinu v žaludku. Dávkování ráno a večer 1 tableta nebo večer 2 tablety, nejméně po dobu 4 týdnů. Cena 45,- Kčs. Novým dezinfekčním roztokem k naředění je DESIGALIN sol. concentrata, který díky vhodné kombinaci dvou antiseptik chlorhexidinu a septonexu předčí svým širokým spektrem účinku všechna dostupná československá antiseptika - desinficiencia při požadavku nezářdivosti. 1 balení Desigalinu sol. concentrata (250 ml vystačí na 25 l roztoku, pro ilustraci 1 balení Jodisolu (760 g) na 15,2 l použitelného roztoku a 1 balení Ajatinu (1 000 ml na 10 l roztoku). K dezinfekci dutiny ústní a hltanu při zánětlivých a infekčních onemocněních je nabízen jódový preparát JOX spray, k prevenci vzniku zubního kazu přichází na trh vedle Elmexu - zubní pasty, další dva nové preparáty řady ELMEX: Elmex gelée a Elmex fluid.

Nabídka firmy UPJOHN USA představuje řadu antibiotik, hormonů a kortikoidů. DALACIN C Phosphate - sterilní roztok, kapsle s aktivní látkou klindamycin s indikací polymikrobiálních infekcí vyvolaných anaerobními a gram-pozitivními aerobními bakteriemi, obohací vzhledem k nutnosti infuzní léčby u anaerobních infekcí spektrum antibiotik především lůžkových zařízení. Perorální podání Dalacinu C kapslí 150 mg - 450 mg každých 6 hodin (150 mg = 1 kapsle) je vhodné u infekcí horních a dolních cest dýchacích, infekcí kůže i gynekologických infekcí. Cena: 1 balení po 16 kapslích 165,78 Kčs. Novým přípravkem k lokální antibiotické léčbě akné je DALACIN T roztok pro zevní aplikaci s prokázanou účinností proti *Propionibacterium acnes*. Aplikace 2x denně po dobu 3 měsíců, klinický efekt je zřejmý až mezi 2. - 4. týdnem léčby. Cena 179,43 Kčs. Dalším cenově dostupným preparátem je SOLU-MEDROL inj. 40 mg - 70,21 Kčs. Balení 125 mg, 250, 500 a 1 000 mg jsou pochopitelně dražší. SOLU-MEDROL je kortikoid k zvládnutí akutní astmatické krize (potlačuje zánět snížením shlukování leukocytů), další indikací jsou revmatická onemocnění, kolagenózy, alergické stavy atd. Místní účinek při intraartikulární, periartikulární nebo intraburzální injekci lze využít u synovitiid, revmatoidní artritidy, akutní a subakutní burzitidy, akutní dnové artritidy, epikondylitidy. Při současném nedostatku erythromycinu na našem trhu je velmi zajímavá nabídka léku EMU - V 250 mg, 16 tablet za 58,11 Kčs, 100 tablet 250 mg za 312,04 Kčs. Adresa konsigačního skladu ZZ Praha, Hybernská 8, tel.: 26 20 51/2293.

První tuzemská privátní farmaceutická firma PRO.MED.CS. BIOINTER a.s. Praha nabízí přípravky gastroenterologické a kardiologické. MONOSAN 20 mg (40 mg) s účinnou látkou isosorbid-5-mononitrát slouží k dlouhodobé terapii chronické ischemické choroby srdeční a stavů po infarktu myokardu a profylaxi záchvatů anginy pectoris. K neinvazivní léčbě cholesterolových kamenů je nabízen CHENOSAN 250 mg tobolky, denní dávka 3 - 5

tobolek, doba léčby trvá 6 měsíců až 2 roky. Dalším licenčním přípravkem je RANISAN tablety (ranitidin), moderní blokátor H_2 -receptorů k léčbě různých projevů peptické vředové choroby. Dávkování zpravidla ráno a večer 1 tableta po dobu 4 - 6 týdnů. Pro mladé gastroenterology a kardiology firma vytvořila nadaci s odměňováním Velkou cenou 1x za 3 roky. BIOINTER je schopen vyslat ročně na specializovaná sympozia 110 - 115 lékařů. Adresa: PRO.MED.CS. Biointer a.s. Praha, Sokolská 29, 120 00 Praha 2, tel.: 29 19 84, fax: 00422-290792.

Vlastní pracovní část konference byla slavnostně zahájena druhý den vystoupením dětského kvinteta lesních rohů, který účastníkům zpřijemnil prvních 20 minut. Poté MUDr. Hana Zoubková představila předsednictvo, čestné hosty a opět jmenovala firmy sponzorující konání konference. MUDr. Marcela Bradáčová, předsedkyně Společnosti všeobecného lékařství (SVL), a MUDr. Václav Beneš ve svých vystoupeních informovali o činnosti výboru SVL a mezinárodních kontaktech SVL, kde je dobrá spolupráce se sesterskými organizacemi v Německu, Francii, Anglii, Norsku a Holandsku. Výjimečné kontakty jsou například s Portugalskem. MUDr. Beneš požádal případné zájemce o pomoc při zpracovávání zahraničních kontaktů, kde jsou nabízeny různé výměnné akce atd. Kontaktní adresa: ILF Praha, Ruská 85.

Následující sdělení jsou výběrem, podle mého názoru, nejzajímavějších vystoupení, se kterými by měla být seznámena širší lékařská veřejnost.

Primář MUDr. P. Baudyš, předseda Psychiatrické společnosti, rozebral současný stav a vývojové trendy psychiatrie u nás a ve světě, taktéž otázku, jak měřit duševní zdraví, jaké volit kvalitativní ukazatele. Počet pracovních neschopností pro psychiatrické diagnózy (p.dg.) je ukazatel nepřesný, počet prostonaných dnů tvoří 2 %. Psychosomatická onemocnění se podílejí na PN až 20 %. Invalidita po p. dg. je na 3., 4. místě za onemocněními KAVAS a Ca, trvání psychiatrické invalidity je delší než 5 let. Vzrostla prevalence vyplácených invalidit po p. dg. za poslední 3 - 4 roky o 60 %. Vzrostl podíl alkoholu na psychiatrických PN na 8 %, roste spotřeba čistého alkoholu - v r.1965 5,5 l, 1971 8,4 l, 1982 9,2 l, v 90. letech další zvýšení. Přitom rozvrstvení konzumentů je značně nerovnoměrné, 10 % populace konzumuje 30 % spotřeby alkoholu. Hlavními problémy současné psychiatrie je chronicita psychóz i neuróz, přeplněnost psychiatrických léčen, velmi negativní postoj veřejnosti i zdravotnických pracovníků vůči psychiatrii, problematika gerontopsychiatrie, psychiatrický pacient v ambulanci praktického lékaře a akutní stavy v psychiatrii.

Příspěvek "Řešení urgentních stavů v psychiatrii", který přednesl doc. MUDr. K. Dušek, CSc. z katedry psychiatrie ILF Praha, poskytl přehled symptomů a urgentních stavů, se kterými se lékař prvního kontaktu může setkat ve své praxi. Prvním je neklid jako nárůst somatického onemocnění (IM), nebo z hlediska psychiatrického zvýšená psychická aktivita provázená pocitem napětí, strachem, úzkostí, obavy nebo vzteku. Neklid psychomotorický - nemocný nedokáže sám zvládnout stavy napětí, neklid

provázený agresí - krátkodobá reakce, nebo neklid provázený agresivitou - dlouhodobé nastavení organismu. Dělení agresivity - potlačovaná, slovní, proti věcem, proti zvířatům a lidem. Neurotická agresivita - většinou sociální původ, každodenní stres, strach, tenze ústí v nenávist, touhu po destrukci věcí nebo osob, je častou příčinou páchaní trestné činnosti. Farmakologické řešení urgentních stavů: injekční podání neuroleptik incisivních (Prochlorperazin) nebo sedativních (Thioridazin). Amentně deliriozní syndrom - nootropní látky (Heminevlin).

Prof. MUDr. P. Zvolský, DrSc. "Psychiatrická problematika v jiných lékařských oborech" - moderní medicína přispěla k určitému odcizení od pacienta, ke snížení empatie a k zanedbání psychologických a psychosomatických aspektů nemoci, a to technizací medicíny potlačující zájem o pacienta, který vždy pro svůj prospěch vyžadoval dobrou verbální a emoční komunikaci. Rozvoj techniky a medicíny je taktéž spojen s fragmentací celostního pohledu na pacienta na čím dál tím úžeji definované vysoce specializované úseky. 30 až 60 % všeobecně hospitalizovaných pacientů má výrazné psychiatrické syndromy - úzkost, deprese, kognitivní poškození, emoční problémy. Larvované deprese "bloudí" ordinacemi praktických lékařů, spontánně odezní a potom se objevují znovu, vždy vyniká ranní pesimismus. Po iktech je až 50 % pacientů depresivních, zejména ikty lokalizovanými v anteriorní části levé hemisféry. Objevují se výukové směry, které mají vrátit vztahu lékařů k pacientům onen nezbytný humánní obsah, který činí lékaře chápavými a empatickými jednotlivcem, poskytujícím pacientovi oporu ve chvílích kritických nebo dokonce konečných.

Jak může lékař odhalit abúzus alkoholu či závislost na něm u pacientů s jiným onemocněním? Tato a další otázky byly obsahem vystoupení MUDr. Hampla, který přednesl příspěvek onemocněním doc. MUDr. Skálu, CSc. na téma "Psychoterapeutické a alkoholické minimum v praxi praktického lékaře". Vždy myslet na možný abúzus alkoholu jako komplikující okolnost, při podezření nezačínat hned dotazy na abúzus. Opírat se v začátcích kontaktu s pacientem o informace nezprostředkované (odebrání fidičského průkazu, pobyt na záchytné stanici, evidence v ordinaci AT, zápach alkoholu při návštěvě pacienta v ordinaci). Nepouštět se do léčby sám, ale podílet se na ní s příslušnou ordinací AT. Významný je ovšem i vlastní postoj lékaře k alkoholickým nápojům - holandští lékaři diagnostikují u svých pacientů abúzus či závislost na alkoholu jen v 10 % jeho skutečného výskytu, protože lékaři pijí ještě více než jejich pacienti. Lékař = oběť srdečnosti svých pacientů, má 33% šanci, že se vyléčí. Objektivizace podezření na abúzus alkoholu - laboratorní metody biochemické a hematologické (zvýšená hodnota kyseliny močové, triglyceridů, jaterních testů, hypo nebo hyperglykémie, zvýšení gama-GT se používá ke kontrole abstinence pacientů, snížení Quickova testu, trombocytopenie, makrocytóza).

Klasifikaci, diagnostiku a léčebné postupy u základních poruch pohlavního života popsal doc. MUDr. J. Raboch,

DrSc. v příspěvku "Sexuologie, přehled současných diagnostických a léčebných postupů". Asi 25 % pacientů v praxi všeobecného lékaře trpí některými z následujících sexuálních dysfunkcí: - nižší sexuální apetence (menší chuť než 2x měsíčně, u mužů 15 %, u žen do 30 %), averze (odpor k určité osobě), - erekční poruchy u muže (není možná imise ve více než 1/4 pokusů o pohlavní styk, 10 - 20 %), u žen poruchy lubrikace, nevytvoření se orgasmické manžety, - inhibice ejakulace (5 %), předčasná ejakulace (za minimální dobu pohlavního styku se považuje 2 min, 35 %), - dyspareunie (bolestivost v oblasti genitálu), vaginismus, poruchy orgasmické schopnosti u žen (30 %). Etiopatogeneze sexuálních dysfunkcí - nižší poučenost a informovanost o sexualitě, restriktivní výchova, strach ze selhání, interpersonální problémy, problematika sexuální orientace, larvované deprese, biologické příčiny (neurotransmiterový systém), intaktní cévní aparát, hormonální dispozice. Pozitivní kritéria psychogeneze: - akutní začátek, selektivita výskytu, kolísání intenzity sexuálních dysfunkcí, přítomnost erotických sexuálních reakcí, přítomnost polucí. Specializovaná vyšetření: vyšetření genitálních reflexů, stimulační pletysmografie, měření penilního krevního tlaku, měření nočních penilních tumescencí v REM spánku atd. Léčba: - sexuální výchova (sexual education), sexuální poradenství, sexuální léčba. a) biologická složka - mechanická (vakuumerektoři), - farmakologická (hormony, chemická protéza, tj. aplikace fentolaminu a papaverinu do kavernózních těles způsobí několik hodin trvající erekci), - operativní (cévní zákroky, implantace semirigidních nebo pneumatických protéz), b) psychoterapeutická složka - hypnóza, sugesce, behaviorální léčba.

Zajímavou přednášku, odměněnou dlouhotrvajícím potleskem, měl i MUDr. J. Pokorný ze Záchrané služby Praha. "Psychiatrická problematika v přednemocniční neodkladné péči" je okruhem otázek opomíjených. Část psychotiků má obvodního lékaře, neklidní a agresivní pacienti jsou "přehráváni" na RZP, v současné době až 20 - 25 % ošetřených pacientů tvoří psychiatrické nemoci. Akutnost je: a) subjektivní - otázka trankvilizace ošetřených pacientů, nejméně vhodný je diazepam (může ovlivnit anterográdní časovou posloupnost, vytvořit amnesii), b) objektivní - zejména u agresivních pacientů, vždy má být volána policie. Otázka úlohy policie ve spolupráci s lékařem v případě agresivního pacienta není dosud legislativně vyřešena. Proto byl podán návrh společného postupu, který svojí úrovní a logičností zaujal tak, že prof. MUDr. P. Zvolský, DrSc. si celou přednášku vyžádal a na jejím základě hodlá iniciovat legislativní úpravu. Ve farmakoterapii agresivních pacientů se nedoporučuje používat příliš širokou škálu léků. Ke sklidičnosti Levopromazin (Tisercin) 2 amp. má i analgetický účinek, Chlormpromazin, Chlorprothixen - i antidepressivní účinek, ke sklidičnosti opilec je vhodný Droperidol 2-3 ml. Aplikace zásadně i. v. pomalu, frakcionovaně (prevence intoxikací). Speciální situace: hypoglykémie, podat 40 - 60 ml 40 % glukózy i. v., neklid hypoxický, neklid opilecký - frakcionovaně Droperidol, používat zásadně slušné slovo, které opilec vždy zaskočí, - neklid dětí při popáleninách (Narkamon 3-4 ml i. v.). Na závěr jsme byli informováni, že byla založena katedra neodkladné péče a medicíny katastrof.

"Dráždívý tračník - významné psychosomatické onemocnění" - přednesl MUDr. V. Zoubek, CSc. Syndrom dráždívého tračníku je považován za psychosomatickou či zpožděnou psychosomatickou poruchu charakterizovanou změnami střevní dynamiky a břišní symptomatologií bez prokazatelného orgánového poškození. Jde o velmi frekventní onemocnění, kde se v klinice objevuje imperativní ranní defekace (ranní debakly) nebo defekace ve stresových situacích, postprandiální průjem (16,5 %) - příznaky vystupňovaného gastrokolického reflexu, spastická zácpa, bobkovitá stolice, flatulence (18,1 %), kombinované projevy (43,3 %). Při diagnostikování je nutno použít explorační organických onemocnění se širokou škálou vyšetřovacích metod. V léčbě jsou používány 3 etapy působení: 1. rozmluva s pacientem, 2. přeladovací režim (úprava některých stereotypů), 3. farmakoterapie - podáním spazmolytika se zlepšil 18,1 % pacientů, přidáme-li anxiolytikum ovlivníme 60,9 %, v kombinaci s léky tlumícími motilitu (Imodium, Reasec) postihneme 66 %, přidáním Amitriptylinu vyléčíme 90 % nemocných. Asi 10 % nejsme schopni léčebně ovlivnit.

MUDr. Jiří Beran, CSc. z katedry psychiatrie ILF Praha přednesl zkušenosti z kursů o základech psycho-terapeutického přístupu, informoval i o knižním vydání. Publikaci "Psychoterapeutické přístupy v klinické praxi" si lze objednat u nakladatele Josefa Kozáka, Zborovská 16, 150 05 Praha 5.

Pěknou a vtipnou přednášku na téma "Syndrom přehnaně hodného manžela" prezentoval MUDr. Otakar Volný, oddělení všeobecného lékařství Kmov. Kasuistika tří nemocných žen s Münchhausenovým syndromem (simulované chronické onemocnění, kdy pacient nestojí o průkaz zdraví, ale spíše o legalizaci pracovní neschopnosti a posléze invalidity) mnohokrát rozesmála auditorium. Ženy se se svými pestrými steskami utkaly ke svým přehnaně hodným manželům. U nich nacházejí plnou podporu, manželé jsou ochotni vymáhat zbytečná vyšetření, neodůvodněné hospitalizace i rehabilitace. Jsou ochotni za své nemocné manželky dotahovat v domácnosti, psát stížnosti a domáhat se větší ohleduplnosti a supervyšetření. Negativní výsledek je pro ně vždy cestovním pasem k dalšímu odbornému vyšetření. Pulverizace moderní medicíny je pro tento typ pacientů ideálním prostředím.

Na závěr uvádím dva příspěvky nestora přednášatele a diskutéra MUDr. Z. Balcara z OZS Býšť, poliklinika Holice. Prvním je "Inzulínová léčba bez jehly", kde byli předvedeny aplikátory pracující na principu tryskového proudu. Takto aplikovaný inzulín se rozptýlí do podkoží jako spray, rychleji a lépe se vstřebává, a dosahuje se tak snížení jeho potřeby (až o 26 %). Výrobce Medi-Jector II a Medi-Jector EZ fa DERATA Corporation, Minneapolis, USA - dovoz fa TOLERT Medical, Stockerau, Rakousko. Konkurenční výrobek Vitajet, fa VITAJET Corporation, California, USA - dovoz fa AMEX Vídeň, cena 13 000 a 9 100 šilinků, ekonomická návratnost 3 - 4 roky. Ve druhém příspěvku byla podána informace o doškolování

praktických lékařů v Německu pomocí videoprogramů - videokazeta PULS-videoforum pro vzdělávání lékařů, 90 - 180 minut, cena jedné kazety 12 DM a předplatné na rok 96 DM. Součástí je efektně provedený podrobný přehled

všech uvedených pořadů za 2 roky zpět se jemným a námětovým katalogem.